

Cellokonsert

UPPSALA KAMMARORKESTER
DIRIGENT: EIVIND AADLAND
SOLIST: MARKO YLÖNEN, CELLO

**TORSDAG
12 FEB
2015**

Program

Edvard Grieg
1843-1907

Två nordiska melodier för stråkorkester, op. 63
I folketone stil
Kulokk – Stabbelåten

Dmitrij Kabalevskij
1904-1987

Cellokonsert nr 1 i g-moll, op. 49
Allegro
Largo – molto espressivo
Allegretto

PAUS

Joseph Haydn
1732-1809

Symfoni nr 98 i B-dur
Adagio – Allegro
Adagio
Menuetto: Allegro
Finale: Presto

Konserten beräknas pågå till ca 20.50

Eivind Aadland, dirigent

Norske dirigenten Eivind Aadland är en av Norges mest välrenommerade dirigenter. Under sju framgångsrika säsonger ledde han som chefsdirigent Trondheims Symfoniorkester, med turnéer i Asien och Australien. Hans arbete med de skandinaviska orkestrarna är omfattande och inkluderar regelbundna gästspel hos bl.a. filharmonikerna i Oslo och Bergen, Stavanger Symfoniorkester och inte minst våra svenska orkestrar.

Eivinds Aadlands framgångrika musikerkarriär bottnar i violinspel. Under många år var han konsertmästare i Bergens filharmoniska orkester och studerade för Yehudi Menuhin. Dirigentbanan påbörjades efter rekommendationer av dirigenten Mariss Jansons. Aadland har hunnit arbeta med många väletablerade orkestrar i Europa, Asien och Australien och har spelat in flertalet skivor med särskilt fokus på norsk och svensk repertoar.

Utöver sin karriär som musiker och dirigent, är Eivind Aadland även en hängiven samlare av samtida konst. Hans privata samling av bl.a. måleri, fotografi och videokonst anses som en av de viktigaste i Skandinavien i sitt slag.

Marko Ylönen, cello

Finske Marko Ylönen är en av de främsta cellisterna i sin generation och har studerat för bl.a. Heinrich Schiff. Redan som femtonåring var han finalist i en stor nationell cellotävling i Finland. 1990 vann han andra pris i den skandinaviska cellotävlingen i Åbo och var också finalist Tjajkovskij-tävlingen i Moskva. 1996 vann han Concert Artists Guild-tävlingen i New York.

Marko Ylönen har framträtt som solist och kammarmusiker i många europeiska länder, i Kina, Japan, Australien, Nya Zeeland och USA. Han är regelbundet solist hos de stora finska symfoniorkestrarna. Som kammarmusiker har Ylönen spelat med många av världens främsta musiker. Han har varit konstnärlig ledare för musikfestivalen i Korsholm och innehar sedan 2009 tjänsten som professor i kammarmusik vid Sibelius-akademien i Helsingfors.

Marko Ylönen gästade Musik i Uppland i oktober 2012 då han tillsammans med Uppsala Kammarorkester framförde musik av bl.a. Sibelius och Dvořák.

Grieg, Kabalevskij och Haydn

Ifrån 1940-talets swingpjattar till 70-talets punkare och 00-talets emos – historien ger oss ständiga exempel på musikens svårslagna kraft när det gäller att samla människor och binda samman kulturer. Detta visste inte minst **Edvard Grieg**, som verkade under en av Europas allra mest nationalistiska perioder. Norge hade sedan medeltiden varit underordnat sina grannar, först under danskt styre och sedan i påtvingad union med Sverige. För Grieg blev musiken därför ett viktigt verktyg i upprättandet av en nationell norsk identitet. Förutom hans musik till landsmannen Ibsens pjäser *Peer Gynt* och *Sigurd Jorsalfar* finner vi därför också mindre verk som hans *Två nordiska melodier*, där han – som många andra tonsättare vid den här tiden – ägnade sig åt att väva in melodier och tongångar från hemlandets folkmusik i den centraleuropeiska konstmusiktraditionen.

Första satsen består av en folksång arrangerad och expanderad för stråkorkesterns klangpalett. Det vanskliga i att använda den här typen av musik som nationalsymboler blir dock tydligt vid en lyssning med svenska öron. För är det inte en liten snutt av *Ack Värmland du sköna* vi hör i inledningsfrasen? – denna melodi som i sin tur använts för att besjunga såväl Värmland som Östergötland och Nederländerna, och som av vissa påstås ha sitt ursprung i en italiensk folksång.

Den mer dansanta andrasatsen är i sig tudelad: den inleds av en *kulokk* – en lockvisa som användes för att kalla korna från bete. Därefter hör vi klangerna av en spelman som stämmer sin fiol, och den så kallade *stabbelåten* tar vid. Denna musik var en del av det traditionella norska bröllopsfirandet, där brudparet dansade uppe på en stubbe. Musiken var ofta eggande, och kunde ibland ackompanjeras av speciella visor med grova eller ekivoka texter.

Få av västvärldens stora länder har haft en så splittrad 1900-talshistoria som Ryssland. Landet gick på 100 år från tsardöme via kommunism och kallt krig till dagens marknadsekonomi och nynationalism, och detta har givetvis satt sin prägel även på musikklimatet. Många av nationens skapande hjärnor hade ett komplicerat eller rentav traumatiskt förhållande till regimen, däribland inte minst de idag ikoniska tonsättarna Sergej Prokofjev och Dmitrij Sjostakovitj. En som däremot klarade sig bättre undan statens förföljelser var deras samtida kollega **Dmitrij Kabalevskij**. Visserligen blev även han utsatt för anklagelser om ”formalism”, vilket i Sovjetunionen syftade på en musik som arbetade med abstrakta strukturella system och relationer snarare än direkt emotionella och vardagsnära uttryck. Kabalevskij kunde trots detta ändå åtnjuta stabila arbetsposter, däribland som professor på Moskvakonservatoriet. Och även om hans musikaliska verk officiellt var ämnade att gå socialismens och den sovjetiska statens ärenden, visar de sig i högsta grad relaterbara och njutbara även här och nu.

Ett exempel på just detta ser vi i Kabalevskijs första cellokonsert, komponerad 1948-49. Styckets varma och romantiska tonspråk låter sig lätt förflyttas till andra kulturer än det kommunistiska östblocket, och kan tyckas ha mer gemensamt med centraleuropeiska romantiker än ryska modernister som Sjostakovitj. Intressant att beakta idag är också det faktum att solokonsertens själva form oundvikligen lägger ett stort fokus på individen, som kanske kan kännas främmande för det kollektivistiska Sovjet.

Verket bjuder på en mängd skilda texturer och känslövärldar, sammanhållet av en genomgående tendens till klara strukturer och tydligt kontrasterande musikaliska

idéer. Första satsen domineras av en spänstig, ibland närmast elastisk rytmik. Det smått ettriga huvudtemat varvas med mjukare sektioner, där cello ofta ställs i dialog med träblåset. Mot slutet av satsen samlas orkestern i ett kort ödesmättat tutti, varpå de friska och transparenta texturerna åter tar vid.

Det följande largot vidareutvecklar de varma orkesterklanger som antytts i öppningssatsen. Cellons många klättrande fraser kännetecknas av en ambivalens mellan moll och dur, dock utan att lämna det rådande mjukt melankoliska känsloläget. Samtidigt agerar orkestern som ett kalejdoskop som reflekterar och expanderar olika fasetter av solistens uttryck: violinerna suckar ljuvt, hornen sväller hoppfullt och en slingrande fagottstämma antyder ett mörkare vemod. Mot slutet av satsen lämnas cello ensam i en solokadens som understryker bilden av solisten som ett mikrokosmos av den värld som är orkestern. Med hjälp av dubbelgrepp och pizzicato skapar soloinstrumentet en simulation av den stora klangrikedom som annars återfinns i en större ensemble.

Finalsatsen är strukturerad kring ett slingrande tema som precis som Griegs folkmelodi frammanar bilden av nordeuropeisk visa. Samtidigt bjuder satsen också på passager som antyder modernitet och storstadsbuller – inte olikt vad vi kan finna i tidiga 1900-talsverk hos Stravinskij och Ravel. Musiken förblir kluven och nyckfull in i det sista, och slutklangerarna landar i en ambivalens mellan dur och moll som närmast för tankarna till Gershwins bluesinfluerade orkestermusik.

Joseph Haydn beskrivs ofta som ”symfonins fader”, en position som möjliggjordes av det faktum att han levde mitt under den intensivt kreativa tid vi idag kallar Wienklassicismen. I själva verket var han en

hornsten i det garde av tonsättare, musiker och mecenater som inte bara formade sin epoks musik, utan också lade grunden för hur konstmusikkulturen utövas och bedrivs än idag. Från instrumentalmusikens ökade självständighet till de offentliga konserternas framväxt i en alltmer dominerande borgarklass – tillsammans med kollegorna Mozart och Beethoven var det Haydn som etablerade former och satte standarder.

Symfonin var vid den här tiden en ung konstform, som just höll på att vinna sin självständighet från operan, där den hade sitt ursprung. Och just eftersom Haydn var ett av de namn som etablerade hur den nya genren skulle se ut, kan vi i hans symfoni nr 98 kan vi både se spår av de Haydniska stildrag som sedan skulle bli oundgängliga för hela symfonitraditionen, men vi finner också en del egenheter som inte i samma utsträckning plockades upp av hans efterföljare.

Formen är för oss bekant: symfonin ramas in av två snabba satser med stor musikalisk tyngd. Däremellan finner vi en långsam sats, här ett *adagio*, samt en *menuett*. Kännetecknande är den långsamma öppningen till inledningssatsen, som bygger upp en spänning inför det som komma skall, och som blev ett av Haydns stora bidrag till symfonigenren. Mer egensinnigt är det faktum att inledningssatsen är strukturerad kring ett enda tema, i stället för två, som sedan blev rådande praxis. *Adagiot* är typiskt för en tidig symfoni i det att den behåller en relativt lättsam karaktär, trots sitt långsamma tempo, medan *menuetten* är karakteristiskt bullrig och spänstig. I det följande prestot kan vi ana ett lån från de *gigues* som ofta utgjorde den spralligt muntra avslutningen på barocksviter.

Siri Landgren

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Bernt Lysell, *konsertermästare*
Klara Hellgren
Dag Alin
Anders Lagerqvist
Katarina Edvardsson
Anders Inge
Liselott Wangendahl

Violin 2

Jeffrey Lee
Gabriele Freese
Catharina Ericsson
Staffan Ebbersten
Christina Gustavsson Hamberg
Elin Emtell Rubinsztein

Viola

Susanne Magnusson
Jörgen Sandlund
Lars-Gunnar Bodin
Åsa Stove Paulsson

Violoncell

Erik Wahlgren
Sara Wijk
Louise Agnani
Gunnar Jönsson

Kontrabas

Eric Francett
Mattias Normell

Flöjt

Kristina Eriksson

Oboe

Kenneth Boman
Jenny Hülphers

Klarinett

Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott

Sven Aarflot
Martin Krafft

Horn

Fredrik Dickfelt
Lennart Stevensson

Trumpet

Paul Hägglöf
Bengt Fagerström

Trombon

Birgitta Lagerstedt

Pukor, slagverk

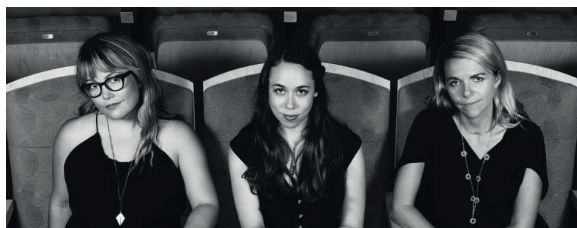
Christer Ferngren

Musik i Uppland presenterar Folkmusikgalan 2015, lördag 18 april kl 18.00

Väsen (Sverige)

I'm with her tour: Sara Watkins + Sarah Jarosz + Aoife O'Donovan (USA)

Dreamers' Circus (Danmark)

Mer om Musik i Uppland

På denna sida vill vi presentera något ur Musik i Upplands mångfacetterade vardag. Alexander Skylvik är tubaist i Linnékvintetten och Uppsala Kammarorkester. Linnékvintetten som nyligen har avslutat en lyckad lästurné med sångaren Olle Persson.

Programmet Röda Höst med Olle Persson – hur uppstod idén och hur togs det emot?

Tonsättaren Bo Nilssons musikaliska gärning fick stå modell för konserten. Det blev ett musikaliskt porträtt med en blandning av jazz, visa, folkmusik och såklart ”modern” konstmusik.

Jag upplevde ett varmt gensvar och en förståelse för vad det var som vi ville förmedla. Som alltid en fröjd att jobba med fantastiska Olle Persson!

Du har ju ett personligt engagemang i detta och har också arrangerat en del av musiken. Vilken är din relation till Bo Nilsson?

Nilssons musik har följt mig genom studietiden – från folkhögskola till Masterkonsert på Musikhögskolan – och nu vidare ut i arbetslivet. Speltekniskt har den oftast ett mycket högt pris, så den är utvecklande på många plan, både för ensemblen och den enskilda musikern.

Jag är också väldigt förtjust i Tommy Körbergs skiva ”Ravaillac” med musik av Nilsson, den introducerade mig till hans visor och jazzlåtar.

Hur är det att turnera i Konsertkarusellen och spela i små bygdegårdar och kyrkor runtom i hela länet?

Det bästa med Konsertkarusellen är kontakten och närheten till arrangörer och publik. Ena stunden dricks det kaffe i köket med personalen, nästa sekund bjuder vi på verklighetsflykt uppifrån scenen! Jag försöker även att få med en liten utmaning i varje program, att få folk att uppskatta sådant de inte trodde att de ville höra.

Vad händer närmast för Linnékvintetten?

Vi har barnkörkonserter med Majas Alfabetssånger, bland annat på UKK den 30:e maj. I slutet av mars är vi med på det svenska uruppförandet av Bob Chilcotts Johannespassion i Västerås domkyrka. Och helt plötsligt är det sommar och då börjar förberedelserna inför tornmusiken i Uppsala domkyrka.

Musik i Upplands kommande konserter

22 februari – 1 mars Konsertkarusellen, turné i Uppsala län

Uppsala Kammarsolister och Mats Bergström, gitarr

Tider och platser, se www.musikiuppland.se

Lördag 28 februari och söndag 1 mars kl 18.00

Musik Direkt, delfinaler 1 & 2

Musiktävling för ungdomar mellan 13 och 21 år

Sal B, Uppsala Konsert & Kongress

Torsdag 5 mars 19.00

"Spansk aften" Uppsala Kammarorkester

Alfons Reverté, dirigent och Göran Söllscher, gitarr

Musik av Montsalvatge, Rodrigo, de Falla samt musik ur spansk operett.

Stora salen, Uppsala Konsert & Kongress

Lördag 7 mars 16.00

"Carte Blanche", Trio X och hemliga gäster

Restaurangen, Uppsala Konsert & Kongress, fri entré

Arrangeras av Musik i Uppland och Uppsala Konsert & Kongress med stöd av Musikens Hus Vänner.

14 – 22 mars Konsertkarusellen, turné i Uppsala län

Trio X och LaGaylia

Tider och platser, se www.musikiuppland.se

Söndag 15 mars 16.00

Uppsala Kammarsolister och Mats Bergström, gitarr

Schubert: Quartettsatz & "Arpeggione", Edlund: Studi Preappenninici, för gitarr och stråkkvintett, Castelnuovo-Tedesco: Gitarrkvintett

Sal B, Uppsala Konsert & Kongress

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar Musik i Uppland fem träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36

Orkesterassistent: Jens Norberg 018-17 19 24, jens.norberg@musikiuppland.se

Foto: Juha Puhakka - Ylönen, Benjamin Ealovega - Aadland

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.

www.musikiuppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND